

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ
ПРАЦІВНИКІВ

**Моніторинг стану роботи з формування
здорового способу життя дітей та
учнівської молоді
(методичні рекомендації)**

Черкаси – 2010

ББК 74.200.55

М77

Моніторинг стану роботи з формування здорового способу життя дітей та учнівської молоді (методичні рекомендації). Черкаси: ЧОПОПП, 2010. – 44с.

Укладачі:

Писар І.П., заступник директора з навчально-виховної роботи Тальнівської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №2 Тальнівської районної ради;

Руденко Є.П., заступник директора з навчально-виховної роботи Майданецької загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Тальнівської районної ради;

Галат Н.Г., заступник директора з навчально-виховної роботи Золотоніської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 6 Золотоніської міської ради;

Чурута Л.В., заступник директора з навчально-виховної роботи Шрамківської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Драбівської районної ради;

Кравченко О.С., заступник директора з навчально-виховної роботи Мартинівського навчально-виховного комплексу «Дошкільний навчальний заклад-загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів» Канівської районної ради;

Данилюк О. В., заступник директора з навчально-виховної роботи Маньківського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – гімназія» Маньківської районної ради;

Василенко Г.З., заступник директора з навчально-виховної роботи Пальмірської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Золотоніської районної ради.

Рецензенти:

Лісова Н.І., заступник директора Черкаського ОПОПП, кандидат педагогічних наук;

Лобова С. В., завідувач Тальнівського районного методичного кабінету відділу освіти Тальнівської райдержадміністрації

Затверджено на засіданні Вченої ради інституту.
Протокол № 1 від 11.03.2010 року

Зміст

I. Формування здорового способу життя та створення здоров'язберігаючого освітнього середовища у загальноосвітніх навчальних закладах.....	4-8
II. Система формування здорового способу життя у колективі «Школи сприяння здоров'ю».....	9-14
III. Діагностичний інструментарій.....	15-37
Література.....	38

І. Формування здорового способу життя та створення здоров'язберігаючого освітнього середовища у загальноосвітніх навчальних закладах

У Національній доктрині розвитку освіти у ХХІ столітті серед пріоритетів державної освітньої політики визначено «формування через освіту здорового способу життя», що має здійснюватись шляхом розвитку валеологічної освіти, медико-санітарного просвітництва, активних форм збереження, зміцнення та розвитку індивідуального здоров'я кожного учня.

Законодавство України, в цілому, забезпечує необхідні правові засади для формування здорового способу життя дітей та молоді.

Існуючі медичні доктрини передбачають досягнення здоров'я двома шляхами: перший – відтворення, збереження і зміцнення здоров'я; другий – лікування хвороб.

Основний кадровий, фінансовий і матеріальний потенціал вітчизняної системи охорони здоров'я сконцентрований на лікуванні хвороб. Але практичний досвід вказує на хибність цього шляху. Адже навіть розвинуті, усебічно забезпечені системи охорони здоров'я не в змозі протистояти поширенню захворювань лише лікуванням. Доцільно змінити підходи до вирішення проблем здоров'я. Крім лікування захворювань, своєчасній їх діагностиці, попередженню ускладнень, необхідно всі сили сконцентрувати на активній профілактиці, а саме: підтримці первинного рівня і зміцнення здоров'я на основі коригування способу життя і оздоровчих заходів, управління здоров'ям та його конструюванням. Найголовніше – це усвідомлення того, що іншого шляху збереження та поліпшення здоров'я дітей та всього населення, крім впровадження здорового способу життя, бережливого ставлення до власного здоров'я, не існує.

Вмінню бути здоровим треба невтомно і систематично вчити і навчатися. Українські вчені дослідили, якщо здоров'я людини взяти за 100 %, то приблизно на 10 % воно залежить від успішного функціонування системи охорони здоров'я, на 20 % від спадковості, генів, на 20 % від соціоекологічних факторів, а на 50 % - від способу життя людини. Незаперечним фактом є те, що спосіб життя кожної людини формується в молодому віці.

Отже, школа має відігравати провідну роль у формуванні в дітей життєво важливих компетенцій, необхідних для збереження власного здоров'я.

Важливою умовою формування здорового способу життя в дітей є усвідомлення ними, що здоров'я – це не лише стан організму людини, при якому відсутні захворювання та фізичні вади, а й стан повного благополуччя,

яке об'єднує фізичну, духовну, психічну та соціальну сфери життя й самопочуття людини. Тобто здоров'я – це гармонійне поєднання усіх чотирьох складових, які лише разом становлять здоров'я особистості. Можна сказати, що здоров'я, з одного боку, ідеальний стан організму, якого особистість мала б досягти з перших днів свого свідомого життя, а з іншого – це один з найважливіших показників якості життя, ресурс, який визначає, як особистість може впоратися з повсякденними складнощами життя, задовольнити свої потреби задля досягнення фізичного, психічного і соціального благополуччя.

«Щоб бути здоровим, потрібні особисті зусилля, постійні та значні, замінити їх не можна нічим» - так зазначив академік М.М. Амосов. Ця теза втілюється в психологічній установці, яку повинна прийняти для себе кожна дитина:

- для фізичного здоров'я – я можу;
- для психічного здоров'я – я хочу;
- для духовного, морального – я повинен.

Отже, виходячи з розуміння важливості здоров'я в системі загальнолюдських цінностей, ми виокремлюємо нагальну потребу в зміні ставлення дитини до власного здоров'я та створення і впровадження в життя здоров'язберігаючих та здоров'яформуючих навчальних технологій. Збереження і розвиток здоров'я мають стати змістом масової педагогічної практики. Весь освітній простір школи має працювати на розвиток здоров'я дитини.

Що необхідно робити вчителю? Учитель має стати головною постаттю у формуванні культури здоров'я як свого, так і учнів та молоді. Бути зразком гармонійно розвиненої, соціально активної особистості, яка володіє знаннями в галузі валеології. Важливо формувати здоровий спосіб життя у такій послідовності:

- знання;
- усвідомлення;
- ставлення;
- упевненість у спроможності змінювати власну поведінку;
- навички та вміння;
- поведінка.

Створення здоров'язберезувального освітнього середовища дасть змогу у системі навчання на кожному етапі дозрівання дитини забезпечити реалізацію базових потреб. У такому разі дитина найбільш повно розвиватиме свої здібності, усвідомлюватиме власну унікальність, самовизначатиметься, у неї будуть формуватися основні компоненти здоров'я. Тільки в такому середовищі в учнів формуватиметься потреба бути здоровим, відбуватиметься

усвідомлення суті здорового способу життя та вироблятиметься індивідуальний спосіб валеологічно обґрунтованої поведінки.

Важливо, щоб учителі зуміли у створених умовах сформувані у своїх учнів життєві навички, сприятливі для їхнього здоров'я. Так, методику профілактики шкідливих звичок на основі навчання життєвих навичок розробив 23 роки тому доктор Ботвін (США), оскільки профілактика ризикованої поведінки інформаційними методами не виправдала себе. З'ясувалося, що багатьом людям не достатньо знати про шкоду паління чи вживання алкоголю. Необхідно ще й запобігати психологічним проблемам, які спонукають її до цього. Стало зрозумілим, що найголовніше у профілактиці ризикованої поведінки – це підвищення рівня психологічної і соціальної компетентності людини, набуття навичок, які враховують її базові потреби, запобігають стресам, зміцнюють її «поведінковий імунітет».

Методика розвитку життєвих навичок здобула визнання в багатьох країнах світу, де її впроваджено на державному рівні. Вона допомогла знизити рівень вживання тютюну, алкоголю, марихуани, доведено її позитивний вплив у боротьбі з епідемією ВІЛ/СНІДу.

Життєві навички – це здатність людини до позитивної поведінки подолання труднощів повсякденного життя. Набуваючи у школі життєвих навичок, діти розвивають і вдосконалюють їх в реальному житті. Вони вчаться розуміти й задовольняти власні потреби – фізіологічні (у повноцінному харчуванні, руховій активності, відпочинку, чистому повітрі, воді, достатньому рівні безпеки і комфорту), соціальні (у спілкуванні, належності до групи, дружбі, любові), інтелектуальні й емоційні (у самореалізації, повазі, визнанні).

Вироблення таких необхідних життєвих навичок у створеному здоров'язбережувальному шкільному середовищі дасть змогу учням виявити нові ресурси здоров'я, а саме стресостійкість, креативність, толерантність, інтелектуальну витривалість, емоційну компетентність та готовність до подолання перешкод.

Отже, визначальними чинниками у створенні та формуванні здоров'язбережувального освітнього середовища мають бути:

- орієнтація на повноцінне життя і здоров'я;
- установка на фізичне, психологічне, духовне, моральне та соціальне удосконалення;

- свідоме визначення здорового способу життя як власного життєвого шляху;
- гуманістична спрямованість навчального процесу;
- створення сприятливих умов для розвитку власного потенціалу кожної дитини, стимулювання її творчого зростання;
- тісна взаємодія начального закладу, сім'ї та громадськості щодо пропаганди здорового способу життя, проведення оздоровчих та профілактичних заходів, проведення оздоровчих та профілактичних заходів;
- виконання санітарно-гігієнічних норм (освітлення, зручні парти, якісне харчування, обладнання класів, кімнат відпочинку, спортивний зал);
- проведення моніторингових досліджень, спрямованих на вивчення умов та способу життя учнів;
- моніторинг показників стану здоров'я учнів за результатами медоглядів, стану фізичної підготовки учнів, пропусків навчальних занять (по хворобі, поважна причина, без причини);
- ставлення вчителів, батьків до свого здоров'я та способу життя;
- технології побудови уроку, що забезпечує збереження здоров'я учнів (режим провітрювання, позитивний психологічний мікроклімат, уникнення стресових ситуацій, перевантаження учнів);
- розробка традиційних та нетрадиційних фізкультурхвилинок, хвилинок релаксації;
- створення індивідуальних програм корекції стану здоров'я для учнів з хронічними захворюваннями (сколіоз, дискінезія жовчовивідних шляхів, тонзиліт та ін.) та для учнів з відхиленнями у психічному розвитку (акцентуація характеру, невротичні розлади, наслідки черепно-мозкових травм).

II. Система формування здорового способу життя у колективі «Школи сприяння здоров'ю»

Довгий час найбільш популярною моделлю формування здорового способу життя у шкільному колективі було надання інформації про здоров'я і негативний вплив шкідливих звичок. Вибір такої моделі базувався на твердженні, що, заснована на фактах інформація про шкідливі звички, біологічні, соціальні та психологічні наслідки їх уживання, має гарний профілактичний ефект, що знання конкретних фактів приведе до однозначної відмови від шкідливих звичок. Сьогодні існує інше уявлення про те, яким чином можна досягти позитивних результатів у профілактичній роботі. Тільки

створення школи, дружньої до дитини, школи, що підтримує здоров'я, школи, в центрі уваги якої є дитина, її здоров'я, комфорт, самоутвердження, освіта, дасть змогу навчати здоровому способу життя підрастаюче покоління. Педагоги – це фахівці, що найбільше впливають на здоров'я дітей, організовуючи навчально-виховний процес. Педагоги це ті люди, що можуть навчити кожну дитину, а через неї і членів сімей зберігати і зміцнювати своє здоров'я. У школі здоров'я здоров'язберігаючими і здоров'яформуючими мають бути:

- зміст навчання (навчальні програми, підручники);
- навчальні технології і весь зміст виховання;
- простір навколо педагогічного співтовариства (лікарі, психологи).

Здоров'я дитини є метою і результатом освітнього процесу в «школі здоров'я». Навіть народна мудрість каже: «Щоб виростити Людину, треба давати їй протягом всіх шкільних років по чотири уроки на день. Це уроки Здоров'я, Любові, Мудрості і Праці».

Аналіз стану здоров'я школярів України окреслює декілька взаємопов'язаних негативних тенденцій, які істотно впливають на неперервність та ефективність навчально-виховного процесу. Перша тенденція – значне зниження зацікавленості та активності учнів у навчанні. Друга – помітне сповільнення та дисгармонія фізичного і психічного розвитку значної частини дітей. Третя, особливо небезпечна за своїми наслідками, - стрімке погіршення здоров'я дітей та молоді. З кожним роком навчання збільшується кількість хворих дітей, у школі I ступеня – 46 %, II ступеня – 76 %, III ступеня – 94 %.

Здобути знання, проявити свої здібності, мати життєву перспективу, вміти, нарешті, стати корисним суспільству може тільки особистість, фізично розвинена, соціально адаптована, психічно врівноважена, згармонізована з природою, яка має чіткі свідомі позитивні мотивації та духовну основу. Тому одне з пріоритетних завдань школи – орієнтація навчально-виховного процесу на формування навичок безпечної поведінки, збереження та зміцнення здоров'я учнів.

Розробляючи систему формування здорового способу життя в колективі, виокремлюємо такі напрями діяльності:

1. Створення здоров'язбережувального освітнього середовища.
2. Використання здоров'язберігаючих і здоров'яформуючих технологій у процесі навчання.
3. Освіта в галузі здоров'я.

Ставимо перед собою і вирішуємо такі завдання.

1. Виявлення рівня й динаміки оздоровчої функції освіти школи.

2. Встановлення чинників, які позитивно або негативно впливають на здоров'я учнів.
3. Прогнозування розвитку здоров'язберігаючого педагогічного процесу в існуючому освітньому середовищі.
4. Створення єдиного інформаційного простору, спрямованого на формування в учнів свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших людей як до найвищої цінності й засад здорового способу життя.

Етапи моніторингового дослідження стану формування здорового способу життя у шкільному колективі.

I. Підготовчий:

- а) вивчення нормативних документів, літературних джерел;
- б) підготовка інструментарію дослідження;
- в) підготовка учасників моніторингових досліджень.

Визначення показників та критеріїв оцінки здоров'я суб'єктів навчально-виховного процесу, інструментарію досліджень, відповідальних за програми у моніторингових досліджень.

II. Практичний:

- а) проведення мікродосліджень;
 - б) аналіз стану здоров'я дітей;
 - в) аналіз умов шкільного середовища;
- Анкетування учнів, учителів, батьків.

III. Підсумковий етап.

- а) розробка аналітичних матеріалів, методичних рекомендацій;
- б) проведення корекційно-оздоровчих заходів.

Підсумкова оцінка та самооцінка суб'єктів дослідження.

Формування здорового способу життя включає такі види оздоровчо-профілактичної діяльності:

- 1) колективне оздоровлення;
- 2) співпраця з сім'єю;
- 3) фітопрофілактика;
- 4) природна детоксикація організму людини (оздоровче харчування, вітамінізація).

Колективне оздоровлення передбачає:

- загартування;
- самомасаж;

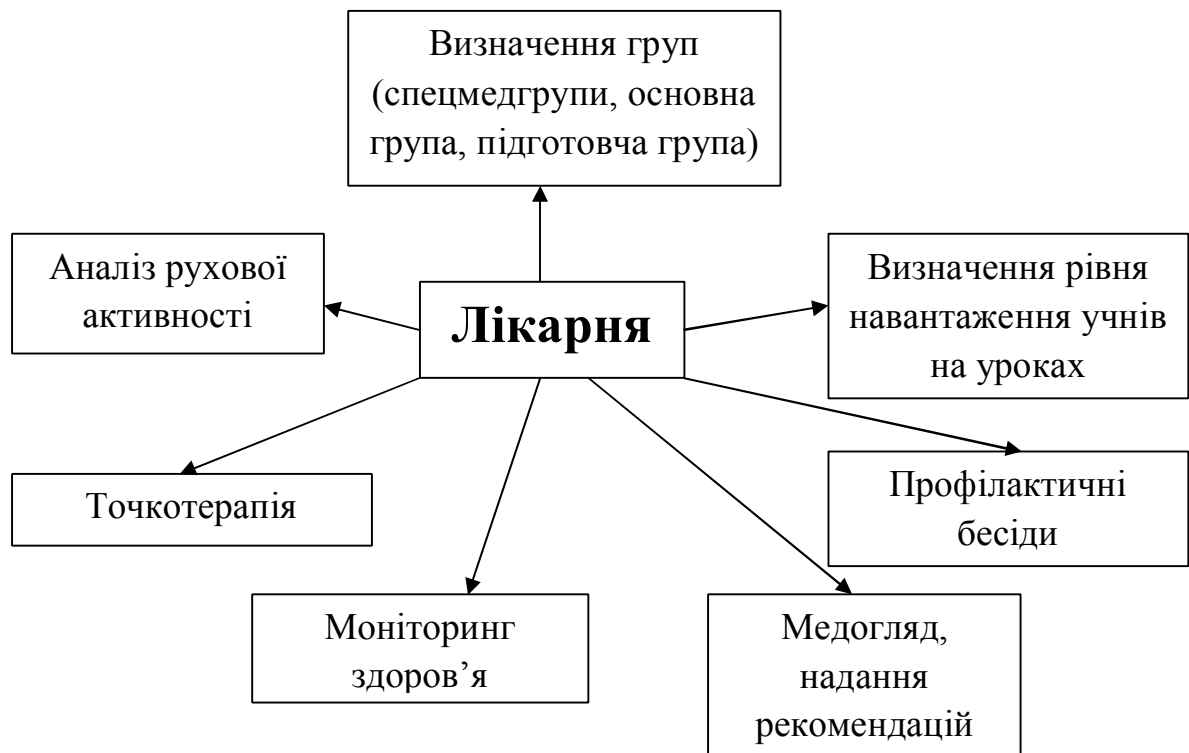
- інноваційні технології (спелеотерапія, часникотерапія, ігрова технологія, сміхотерапія, арттерапія, кольоротерапія, музикотерапія, глинотерапія, піскова терапія);
- валеологічні хвилинки, хвилинки-здоровинки, динамічні перерви;
- ранкова гімнастика, фізкультхвилинки;
- міні-заняття по оздоровленню;
- туристичні походи, екскурсії, прогулянки;
- розваги, свята, Дні здоров'я;
- факультативи, курси за вибором;
- гуртки оздоровчого спрямування.

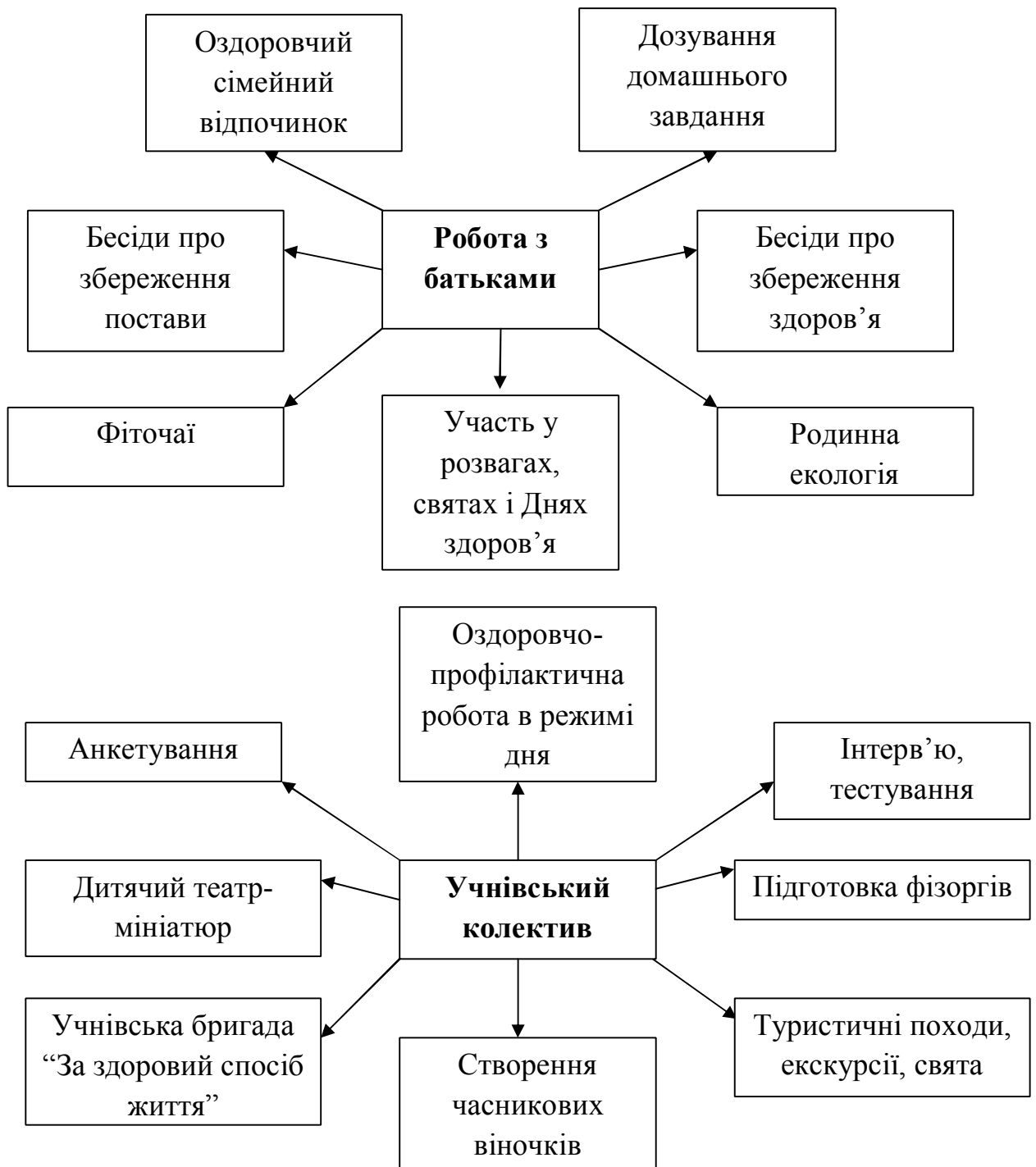
З формування здорового способу життя можна проводити такі форми роботи:

- тижні здоров'я;
- виступи агітбригади з попередження шкідливих звичок в учнівському середовищі;
- виступи дитячого театру-мініатюр;
- акції під назвою «Ми – за здоровий спосіб життя»;
- тематичні виховні години;
- тематичні виставки малюнків «Безпека на дорозі – запорука твого здоров'я», «Не загуби своє майбутнє», «Ні, тютюну і наркотикам», «Дякую, ні!»;
- клуб здорового способу життя «Здоровенькі були».

Основні напрями програми фізкультурно-оздоровчої роботи

I- рівень - освітній	Факультативні курси “Школи сприяння здоров'ю”. Батьківський всеобуч. Індивідуальні консультації.
II- рівень - оздоровчий	Уроки фізичної культури. Заняття в спортивних секціях: баскетболу, волейболу, футболу, карате, Художньої гімнастики, вільної боротьби. Уроки психічної регуляції
III- рівень – лікувально-оздоровчий	Медичні консультації, психокорекція. Заняття спеціальних медичних груп. Обстеження рівня здоров'я “Паспорт здоров'я ” Фітотерапія. Ароматерапія. Йодотерапія. Аутотренінги. Психофізичні вправи

III. Діагностичний інструментарій

Гарантований результат багатоаспектної роботи з формування здорового способу життя може забезпечити лише функціонування обґрунтованої, логічно послідовної педагогічної системи, яка реалізується у навчальній та практичній діяльності педагогів і учнів. Необхідною умовою для розробки такої системи є всебічна педагогічна діагностика та моніторинг стану здоров'я учнів, сформованості у них здорового способу життя.

Моніторинг за станом здоров'я учнів включає:

- використання методів попередження захворювань;
- регулярний аналіз і обговорення на педрадах даних про стан здоров'я учнів;
- регулярний аналіз результатів моніторингу здоров'я, обговорення з педагогами, батьками;
- створення системи комплексної педагогічної, психологічної й соціальної допомоги дітям;
- залучення медичних працівників до реалізації усіх компонентів роботи щодо збереження і зміцнення здоров'я дітей, просвіти педагогів і батьків.

Педагогічна діагностика як складова системи формування здорового способу життя забезпечує педагогів необхідною інформацією, допомагає визначити специфіку роботи з урахуванням особливостей конкретного навчально-виховного закладу та пріоритетні її напрями. Банк отриманих даних дозволяє аналізувати вікову динаміку, ставлення учнів до свого здоров'я, виявити кризисні періоди. Завдяки діагностиці виховна діяльність здійснюється зі зворотнім зв'язком.

З погляду на зміст і напрями роботи з формування здорового способу життя у дітей і підлітків, діагностування спрямоване на вирішення таких завдань:

- вивчення рівня сформованості знань, умінь і навичок здорового способу життя учнів;
- визначення стану здоров'я учнів;
- визначення ступеня підготовленості вчителів до роботи з формування здорового способу життя вихованців.

Визначення рівня сформованості здорового способу життя школярів здійснюється з допомогою таких критеріїв:

- 1) наявність знань про здоров'я та способи його збереження;
- 2) володіння вміннями і навичками здорового способу життя;
- 3) дотримання вимог здорового способу повсякденного життя.

Вивчення рівня знань учнів з основ здорового способу життя може проводитись шляхом опитування (сфера збереження здоров'я, режим дня, загартування, правильне дихання, постава, здорове харчування), анкетування, бесід, спостереження, неформального інтерв'ю, творів учнів, створення автопортретів, тестів.

Моніторинг рівня знань, умінь, навичок учнів у системі роботи

"Школа сприяння здоров'ю "

Опитувальники для учнів 1 – 4 класів

1. Яке значення для людини має загартування?
2. Яке значення фізичних вправ?
3. Що є ворогом для здорової людини?
4. Що таке "режим дня" ?

Про дотримання режиму дня

1. Сон (скільки годин).
2. Виконання уроків (год.).
3. Прогулянки на свіжому повітрі (год.).
4. Ранкова зарядка (якщо " так ", то скільки хв.).
5. Заняття в спортивних секціях, гуртках.
6. Характер харчування (разів на день), тип харчування.
7. Простудні захворювання (скільки раз протягом року)?

Опитувальники для учнів 5 – 6 класів

1. Як ти ставишся до спорту?
2. Що означає для тебе правильне харчування?
3. Що ти знаєш про нестачу йоду?
4. Що є ворогом для здоров'я?
5. Чи знаєш ти , як попередити простудні захворювання ?

Анкета для учнів 5-7 класів

Антитютюнова хартія

1. **Чи куриш ти ?**
 - а) курю постійно;
 - б) пробував курити один раз;
 - в) іноді курю;
 - г) не курю.
2. **У якому віці ти спробував закурити вперше ?**

3. Чи подобається тобі курити і чому ?
4. Що змусило тебе закурити ?
5. Як ти вважаєш, чому на кожній пачці цигарок є напис: "Курити небезпечно..."
6. Чи курять твої друзі ?
7. Чи курять у тебе вдома ? Хто?
8. Чи знають батьки, що ти куриш ?
9. Як вони на це реагують:
 - а) кричать;
 - б) намагаються допомогти;
 - в) роблять вигляд, що не знають;
 - г) дають гроші на цигарки.
10. Ти куриш відкрито чи приховано?
11. Яке місце найкраще для куріння?
12. Чи знаєш ти, що кожного дня від куріння у світі помирає 750 чоловік?

Опитувальники для учнів 7 – 8 класів

1. Що ти знаєш про лікування простудних захворювань?
2. Чи любиш ти займатися спортом?
3. Чи вмієш приготувати фіточай від застуди?
4. Чи знаєш ти як загартувати свій організм?
5. Яку шкоду приносить паління?

Анкета для учнів 8-11 класів

Антитютюнова хартія

1. Чи куриш ти?
 - а) курю постійно;
 - б) курю від випадку до випадку;
 - в) курив один раз в житті;
 - г) не курю.
2. В якому віці ти спробував закурити вперше?
3. Що змусило тебе це зробити?
 - а) курити – це круто, модно;
 - б) інтерес (інші ж курять);
 - в) бажання здаватися старшим;
 - г) бажання нічим не виділятися серед товаришів.
4. Як ти вважаєш, що є основною причиною куріння.
5. Чи подобається тобі курити? Чому?

6. Як ти вважаєш, чому зараз курить багато дівчат?
7. Чи хотів би ти, щоб твій друг (подруга) курили?
8. Як ти вважаєш, чи правильно, що в школі курити заборонено?
9. Яке місце з твоєї точки зору є оптимальним для куріння:
 - а) власна квартира, кімната;
 - б) шкільний туалет чи місце біля нього;
 - в) кафе, бари;
 - г) твій варіант.
10. Чи знаєш ти, що курити "пасивно" більш небезпечно, ніж просто курити ?
11. Чи насторожує тебе факт, що кожної хвилини від куріння гине 6 чоловік ?
12. Наркоманія, пияцтво, паління. Що з твоєї точки зору найстрашніше ?
13. Чи курять в твоїй сім'ї ? Хто ?
14. Чи знають батьки, що ти куриш ?
15. Як вони на це реагують ?

Анкета про ставлення батьків до паління

1. Дайте відповідь, будь ласка, Ви палите?

Ні

Так

2. Чи заважає Вам паління інших?	4. Як, Ви вважаєте, чи дошкуляє Ваше паління іншим?
3. Що Ви робите, якщо таке трапляється?	5. Як поведуться оточуючі, коли Ви запалюєте в їхній присутності?

4. Як Ви вважаєте, чи має палій просити дозволу в оточуючих, перш ніж запалити?

5. Що на Ваш погляд має зробити палій, якщо оточуючі не погодились на те, щоб він запалив?

6. Назвіть Ваш вік і стать _____

Анкета для батьків

(можна використати під час проведення батьківських зборів)

1. Паління у кімнаті – як часто буває?

2. Що відчуває поряд з Вами той, хто не палить?

3. Як часто Ви дослухаєтесь до думки дитини, стосовно паління?

4. Яку відстань Ви б назвали безпечною для здоров'я того, хто змушений вдихати дим?

5. Хто може і повинен захистити дитину від вимушеного вдихання тютюнового диму?

Анкета для учнівської молоді

1. Чи палиш ти?

- а) палю постійно;
- б) палю від випадку до випадку;
- в) палив(ла) один раз у житті;

г) інше.

2. **В якому віці ти спробував(ла) випалити першу цигарку?**

3. **Що змусило тебе це зробити?**

а) палити – це модно;

б) цікавість;

в) бажання здаватися старшим;

г) бажання нічим не виділятися серед товаришів;

д) інше.

4. **Як ти вважаєш, що є основною причиною куріння?**

5. **Чи подобається тобі палити? Чому?**

6. **Як ти вважаєш, що є основною причиною куріння?**

7. **Чи хотів би ти, щоб твій друг палив?**

8. **Як ти вважаєш, чи правильно, що в школі палити заборонено?**

9. **Яке місце, з твоєї точки зору, є оптимальним для куріння?**

а) власна квартира, кімната;

б) шкільний туалет;

в) місця відпочинку;

г) твій варіант _____

10. Чи насторожує тебе той факт, що кожної хвилини від куріння гине 6 осіб?

11. Що, з твоєї точки зору, найстрашніше: пияцтво, наркоманія, паління?

12. Чи палять в твоїй сім'ї? Хто?

13. Чи знають батьки, що ти палиш? Як вони реагують?

14. Чи хотів би ти залишити паління (якщо палиш)?

Анкета визначення рівня установки на вживання учнями тютюну та алкоголю

Чи згоден ти з твердженням		Відповідь	
1.	Мені не подобається, коли алкогольні напої чи тютюн вживають учні	Ні	2
		Згоден	0
2.	Мені не подобається, коли алкогольні напої чи тютюн вживає хлопець	Ні	2
		Згоден	0
3.	Мені не подобається, коли алкогольні напої чи тютюн вживає дівчина	Ні	2
		Згоден	0
4.	Мені не подобається, коли алкогольні напої чи тютюн вживають мої найближчі друзі	Ні	2
		Згоден	0
5.	Якщо мені запропонують випалити цигарку чи випити алкогольний напій мої друзі, я не виконаю їхнє прохання	Ні	2
		Згоден	0
6.	Я не міг би запропонувати випалити цигарку чи випити алкогольний напій своєму другу, який його не вживає	Ні	2
		Згоден	0
7.	Я не почуваю себе вільно в компанії, де вживають алкогольні напої чи тютюнові вироби	Ні	2
		Згоден	0
8.	Мене не цікавить оформлення алкогольних напоїв чи тютюнових виробів	Ні	2
		Згоден	0
9.	Я думаю, що не можна вживати алкогольні напої та палити і водночас не бути правопорушником	Ні	2
		Згоден	0
10.	Вживання тютюну чи алкоголю відзначають найбільш авторитетних в моїх очах підлітків	Ні	2
		Згоден	0

Максимальна шкала установки на вживання тютюну та алкоголю має 21 бал. Чим більшу кількість балів набере учень, тим вища його позитивна установка (+) на вживання тютюну чи алкогольних напоїв.

Опитувальник для учнів 9-11 класів

1. Як ти розумієш поняття "Здоровий спосіб життя"?
2. Чи вмієш ти надати першу допомогу при кровотечі, ураженні електричним струмом?
3. Що ти знаєш про фітотерапію?
4. Що означає для тебе вислів "Людина і природа єдині"?
5. Яка користь від такого виду спорту, як плавання?
6. Що таке режим дня і для чого його необхідно дотримуватись?

Що ви знаєте про народні та нетрадиційні профілактичні методи лікування ?

1. Які ви знаєте лікарські трави та їх лікувальні властивості?
2. Чи вмієш приготувати фіточай від застуди ?
3. Чи відомо вам про лікування музикою?
4. Що таке аутотренінг?
5. Що ви знаєте про глинотерапію?
6. Що ви знаєте про спелеотерапію?
7. Що ви знаєте про лікування кольорами?
8. Що ви знаєте про аромотерапію?

Анкета «Антинаркотик»

(Якщо відповіді хоча б на 2 запитання є позитивними, то наші підозри відносно того, що у підлітка є проблеми, справдилися)

1. **Чи знаєш ти про шкідливість вживання наркотиків?**
2. **Чи спостерігав ти, як інші вживають наркотичні речовини?**
3. **Чи ти коли-небудь раніше пробував уживати наркотичні речовини?**
4. **Чи є серед твоїх близьких друзів такі, що вживають наркотики?**
5. **Які причини, на твою думку, є у людини, щоб почати вживати наркотики?**
6. **Чи є у тебе проблеми, пов'язані:**
 - а) з навчанням;
 - б) спілкуванням з рідними;
 - в) вчителями.
7. **Чи вважаєте ви "нормою" один раз спробувати наркотик ?**
8. **Чи обов'язково потрібний наступний прийом наркотика і збільшення його дози ?**

Анкета

1. Як Ви вважаєте, що провокує ваших однолітків до вживання наркотиків?

- а) доля;
- б) суспільство;
- в) друзі;
- г) старші за віком;
- д) рідні;
- є) випадок;
- ж) обставини життя.

2. Який спосіб введення наркотиків, на Вашу думку, найпоширеніший серед молоді?

- а) ковтання;
- б) випивання;
- в) вдихання;
- г) через шприц;
- д) паління.

3. Чому з'являється схильність до наркотиків?

- а) так прийнято;
- б) змушує оточення;
- в) це «круто»;
- г) для задоволення;
- д) від нудьги;
- є) цікавість.

4. На Вашу думку, де найлегше дістати наркотики?

- а) на базарі;
- б) в аптеці;
- в) в навчальному закладі;
- г) на дискотеці;
- д) на вечірці;
- є) на вулиці;
- ж) у друзів.

5. Як Ви ставитесь до споживачів наркотиків?

- а) байдуже;
- б) з розумінням;
- в) з цікавістю;
- г) із захопленням;
- д) з небезпечністю;
- є) осудливо;
- ж) з ненавистю.

6. До кого Ви звертаєтесь у разі виникнення проблеми залежності від наркотиків?

- а) ні до кого;
- б) до рідних;
- в) до друзів;
- г) до медичних установ;
- д) до центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;
- є) до правоохоронних органів;
- ж) до релігійних спільнот.

7. Чи знаєте Ви людей які вживають наркотики?

- а) так знаю кількох;
- б) не знаю;
- в) знаю багато людей, що вживають, чи вживали наркотики;
- г) я й сам(а) вживаю, чи вживала наркотики.

Тест «Що ви знаєте про СНІД?»

1. Небезпечно пригортатися до хворого на СНІД? (Неправильно)
2. Можна заразитися вірусом СНІДу через стільчик туалету? (Неправильно)
3. Цілком безпечно знаходитися в одному приміщенні з хворим на СНІД? (Правильно)
4. Позитивні результати тесту на СНІД свідчать, що людина хвора на СНІД? (Неправильно)
5. Чимало симптомів СНІДу схожі на симптоми інших хвороб? (Правильно)
6. СНІД передається будь-якою рідиною, що виробляє організм людини? (Неправильно)
7. Тестування на СНІД швидко дає достовірні результати? (Неправильно)
8. Під час орального сексу треба користуватися презервативом? (Правильно)
9. Можна зупинити кровотечу рукою, якщо поранила людина, котра поранилась і потребує допомоги? (Неправильно)
10. Людина, заражена вірусом СНІДу, одразу відчуває це? (Неправильно)
11. У нашому селищі, районі, області СНІДу немає. (Неправильно)
12. СНІД – хвороба, що виліковується. (Неправильно)
13. Людям, яким необхідно робити внутрішньовенні ін'єкції, бажано користуватись одноразовими шприцями. (Правильно)
14. ВІЛ-інфекція і СНІД – це одне і те саме. (Неправильно)
15. Можна заразитися вірусом СНІДу через кашель та чхання. (Неправильно)

Скринінг - анкета для визначення рівня алкоголізації

1. Перше в житті вживання алкоголю залишило приємні спогади?
2. Алкоголь для вас - засіб заповнити вільний час?
3. Ваші друзі вживають алкоголь частіше двох разів на місяць?
4. Розмови про випивку викликають у вас бажання випити?
5. Чи з'являлась у Вас коли-небудь думка про те, що необхідно зменшити кількість вживання алкоголю?
6. Чи з'являлось у Вас коли-небудь відчуття провини в зв'язку з вживанням алкоголю?

7. Чи вважають деякі Ваші знайомі, що Ви забагато вживаєте алкогольних напоїв?
8. Чи вважають Ваші рідні та родичі, що Ви забагато вживаєте алкогольних напоїв?
9. Чи можливо весело провести свято чи День народження без алкоголю?
10. Чи буває Вам важко стриматися від вживання алкоголю?
11. Чи були у Вас коли-небудь неприємності в навчанні чи на роботі через вживання алкоголю?
12. Чи затримували Вас органи правопорядку в стані алкогольного сп'яніння?
13. Чи забували Ви частину минулого вечора після вживання алкоголю?
14. Чи траплялось таке, що Вам доводилось вживати алкоголь зранку для покращення самопочуття?

Значення відповідей для юнаків

Питання

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14

Відповіді, бали

Ні

0 0 0 0 0 0 0 0 5 0 0 0 0 0

Так

2 3 6 7 1 6 3 5 0 6 2 10 1 7

Значення для дівчат

Питання

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14

Відповіді, бали

Ні

0 0 0 0 0 0 0 0 8 0 0 0 0 0

Так

5 5 7 1 2 8 5 8 0 5 10 5 7 5

Для юнаків: 0-2 рівні - 0 - 20 балів;

3-4 – 21-58 балів.

Всі, хто набрав більше 20 балів потребують особливої уваги, їм необхідна консультація нарколога.

Для дівчат: 0-2 рівні-0-15 балів;

3- 4-16 -78 балів.

Особливої уваги потребують ті, хто набрав більше 15 балів, в першу чергу - ті, хто отримав більше 35 балів.

Нульовий рівень - повна тверезість.

Перший рівень - поодинокі чи епізодичне вживання алкоголю, яке супроводжується неприємними відчуттями.

Другий рівень - епізодичне вживання з ейфорією і нормальною переносимістю.

Третій рівень - для нього характерний високий ризик розвитку алкоголю, коли і виникають ексцеси через вживання алкоголю (двічі на місяць і частіше), і трапляються випадки прийому вранці "для настрою".

Четвертий рівень - це формування психічної залежності від алкоголю.

П'ятий рівень - формування фізичної залежності, з похмільним синдромом.

Анкета

"Молодь і протиправна поведінка"

1. Яка, на вашу думку, основна причина, що спонукає молодь до протиправних дій ?

- а) вплив алкоголю та наркотиків;
- б) низький рівень доходів сім'ї;
- в) захист себе і близьких;
- г) упевненість у безкарності;
- д) солідарність із компанією;
- е) бажання розважитися.

2. Яке ваше ставлення:

- а) негативне;
- б) позитивне;
- в) допустиме в окремих випадках;
- г) важко відповісти;

до таких протиправних дій:

крадіжок;

застосування фізичної сили щодо іншої особи;

уживання спиртних напоїв;

уживання наркотичних речовин;

азартних ігор;

проституції;

самогубство.

3. Як часто ви палите, вживаєте спиртні напої, токсичні речовини?

а) не вживаю;

б) інколи;

в) один, два рази на тиждень;

г) щоденно.

4. З ким би ви хотіли провести бесіду з питань профілактики правопорушень?

а) з лікарем;

б) з юристом;

в) з представником правоохоронних органів.

5. Чи ваші батьки, спілкуючись з вами торкаються проблеми правопорушень, уживання алкоголю, тютюнопаління, уживання наркотиків?

а) так;

б) ні;

в) інколи.

Опитувальники

"Рациональне харчування»

1. Що, на вашу думку, означає термін "збалансоване харчування"?

2. Що таке "режим харчування" і яку він відіграє роль?

3. Що ви знаєте про вітаміни?

4. Що ви знаєте про мікроелементи?

5. Що таке енергетична цінність різних продуктів?

6. Яким продуктам харчування ви надаєте перевагу?

7. Чи вживаєте ви продукти, які містять йод?

8. Чи знаєте ви про роль білків, жирів, вуглеводів в організмі людини?

Про народні та нетрадиційні профілактичні методи лікування

1. Які ви знаєте лікарські трави та їх лікувальні властивості ?

2. Чи вмієш приготувати фіточай від застуди ?
3. Чи відомо вам про лікування музикою ?
4. Що таке аутотренінг ?
5. Що ви знаєте про глинотерапію ?
6. Що ви знаєте про маслини ?
7. Що ви знаєте про лікування кольорами ?
8. Що ви знаєте про аромотерапію ?

Йодопрофілактика

1. Що ти знаєш про нестачу йоду в організмі людини?
2. Що необхідно робити, щоб подолати проблему йододефіциту?
3. Які ти знаєш продукти, чи ліки, які містять йод?
4. Чи вживає ваша сім'я страви з йодованою сіллю?
5. Що, на вашу думку, необхідно робити в країні, щоб подолати проблему йододефіциту?

Репродуктивне здоров'я

1. Що вам відомо про репродуктивне здоров'я?
2. Що вам відомо про вплив шкідливих звичок на репродуктивне здоров'я?
3. Що вам відомо про наслідки раннього статевого життя?
4. Що вам відомо про хвороби, які передаються статевим шляхом?
5. Як запобігти ВІЛ – інфікуванню?
6. Чи поєднуються для вас поняття "сім'я " і поняття "наркоманія"?
7. Що для вас значить поняття "Здоровий спосіб життя "?

Анкета для вивчення рівня орієнтації учнів на здоровий спосіб життя та статевої культури

Параметри, що досліджуються:

1. Ставлення до вживання тютюну та алкоголю.
2. Ставлення до вживання наркотиків та токсичних речовин.
3. Ставлення до фізичної культури, режиму дня й харчування.
4. Статева культура учнів.

1. Мені подобається, коли алкоголь чи тютюн вживають учні.

Так (1 бал)

Інколи (0,5 балів)

Ні (0 балів)

2. Мені подобаються люди, які вживають наркотики або токсичні речовини.

Так (1 бал)

Інколи (0,5 балів)

Ні (0 балів)

3. Вживання наркотиків чи токсичних речовин є причиною багатьох злочинів.

Так (1 бал)

Інколи (0,5 балів)

Ні (0 балів)

4. Тютюнопаління сильно шкодить здоров'ю тих, хто палить, і здоров'ю оточуючих.

Так (1 бал)

Інколи (0,5 балів)

Ні (0 балів)

5. Ви палите?

Так (0 балів)

Інколи (0,5 балів)

Ні (1 бал)

6. Чи вживаєте Ви спиртні напої?

Так (0 балів)

Інколи (0,5 балів)

Ні (1 бал)

7. Чи вживали Ви наркотичні речовини?

Так (0 балів)

Інколи (0,5 балів)

Ні (1 бал)

8. Чи з'являється у Вас бажання спробувати алкоголь, наркотики, токсичні речовини тощо?

Так (0 балів)

Інколи (0,5 балів)

Ні (1 бал)

9. Вживання алкоголю та тютюну робить учня більш авторитетним в очах однолітків?

Так (0 балів)

Інколи (0,5 балів)

Ні (1 бал)

10. Чи багато часу Ви проводите на свіжому повітрі?

Так (1 бал)

Інколи (0,5 балів)

Ні (0 балів)

11. **Ви любите годинами сидіти біля телевізора чи комп'ютера?**

Так (0 балів)

Інколи (0,5 балів)

Ні (1 бал)

12. **Чи займаєтесь Ви фізкультурою?**

Так (1 бал)

Інколи (0,5 балів)

Ні (0 балів)

13. **Чи регулярно Ви харчуєтесь (гарячий сніданок, гарячий обід, вечеря)?**

Так (1 бал)

Інколи (0,5 балів)

Ні (0 балів)

14. **Чи Ви лягаєте спати о 24.00 або й пізніше?**

Так (0 балів)

Інколи (0,5 балів)

Ні (1 бал)

15. **Переважно Ви ходите в кросівках?**

Так (0 балів)

Інколи (0,5 балів)

Ні (1 бал)

16. **Чи вірите Ви в справжнє кохання?**

Так (1 бал)

Інколи (0,5 балів)

Ні (0 балів)

17. **Чи допускаєте Ви для себе дошлюбні статеві стосунки?**

Так (0 балів)

Інколи (0,5 балів)

Ні (1 бал)

18. **Чи створили б Ви сім'ю з легковажною людиною?**

Так (0 балів)

Інколи (0,5 балів)

Ні (1 бал)

19. **Чи згодні Ви з думкою, що в кожній людині передусім треба бачити особистість, а вже потім представника іншої статі.**

Так (1 бал)

Інколи (0,5 балів)

Ні (0 балів)

20. Чи згодні Ви з думкою, що ВІЛ-інфекції можна уникнути ведучи здоровий спосіб життя?

Обробка результатів.

- 16-20 балів - високий рівень;
- 12-15 балів – достатній рівень;
- 8-11 балів – середній рівень;
- 0-7 балів – низький рівень

Тест «Моє здоров'я»

1. У мене поганий апетит.
2. Після кількох годин роботи у мене починає боліти голова.
3. Часто я маю стомлений і пригнічений вигляд, іноді я роздратований і похмурий.
4. Періодично в мене бувають серйозні захворювання, тоді я змушений кілька днів залишатися у ліжку.
5. Я майже не займаюся спортом і фізичними вправами.
6. Останнім часом став гладкішим.
7. В мене часто паморочиться в голові.
8. В даний час я курю.
9. В дитинстві я переніс кілька серйозних захворювань.
10. У мене поганий сон і неприємні відчуття вранці після пробудження.

За кожну відповідь «так» поставте собі по одному балу й підрахуйте їх. 1 – 2 бали – незважаючи на деякі ознаки погіршення здоров'я, ви в хорошій формі. Ні в якому разі не залишайте зусиль зі збереження свого здоров'я. 3 – 6 балів – ваше ставлення до свого здоров'я не можна назвати нормальним, відчувається, що ви чимало його розтратили. 7 – 10 балів – як ви умудрилися довести себе до такого стану? Дивно, що ви здатні ходити і працювати. Вам негайно треба змінювати свої звички, інакше...

Самодіагностика йододефіциту в організмі

1. Чи не відчуваєте ви постійного утруднення ковтання їжі?
2. Чи страждав хтось з ваших батьків на захворювання щитовидної залози?
3. Чи збільшилася ваша маса тіла останнім часом?
4. Чи зменшилася ваша маса тіла останнім часом?
5. Чи збільшився ваш апетит?
6. Чи став ваш апетит набагато меншим?
7. Чи не помічали ви, що стали більше чи частіше впрівати?
8. Чи мерзнете ви останнім часом, навіть, коли тепло?

9. Чи останнім часом не помічали, що ваші руки стали надто гарячі?
10. Чи помічали ви, що руки й ноги постійно холодні?
11. Вами часто оволодівають сумні відчуття?
12. З'явилася сонливість?
13. Чи часто вас охоплює незрозуміле тремтіння?
14. Чи частішає пульс у стані спокою?
15. Ваша шкіра стала більш сухішою?
16. Чи стали більш об'ємними ваші випорожнення?
17. Чи стали ви страждати від запорів ?
18. Чи не з'явилась у вас припухлість у передній ділянці шиї?

Якщо 6 чи більше позитивних відповідей ви дали, то скоріше за все ви належите до людей, які відчувають дефіцит йоду.

Характеристика загального стану здоров'я дітей в оцінках батьків (у %)

1. Стан здоров'я, стать (чол., жін.), вік (роки):
 - практично здоровий;
 - бувають тимчасові порушення здоров'я;
 - бувають довготривалі захворювання;
 - має хронічні захворювання;
 - має інвалідність.

Характер хронічних захворювань дітей і підлітків за оцінкою батьків (у %)

Хронічні захворювання.

1. Серцево-судинні (частина учнів, які мають указані захворювання).
2. Шлунково-кишкові.
3. Дихальних органів.
4. Порушення обміну речовин.
5. Нервово-психічні.
6. Опорно-рухового апарату.
7. Шкіри.
8. Очей.
9. Дитячі паталогічні.
10. Гематологічні.
11. Стоматологічні.
12. Вуха, горла, носа.
13. Видільних і статевих органів.
14. Травматологічні.

Характеристика загального стану здоров'я дітей за оцінкою батьків та дітей (у %)

Часто зустрічаються:

1. Роздратованість.
2. Безсоння.
3. Сонливий стан.
4. Головний біль.
5. Втомлюваність рук і ніг.
6. Запаморочення.
7. Шум у вухах.
8. Нудота.
9. Кровотеча з носа.

Зведену таблицю робить медсестра:

- практично здоровий;
- тимчасове порушення;
- затяжне захворювання;
- хронічне захворювання.

Анкета №1 для рейтингової оцінки рівня роботи педагогів щодо збереження здоров'я учнів

1. Дотримання санітарно-гігієнічних вимог на уроці: є, не завжди, зовсім немає (20-15-10).
2. Підготовка робочих місць до занять: якісна, задовільна, незадовільна (20-15-10).
3. Готовність матеріальної бази до уроку: готова, часткова, не готова (20-15-10).
4. Санітарно-гігієнічний стан класної кімнати: добрий, задовільний, незадовільний (20-15-10).
5. Профілактика сколіозу, зниження зору: проводиться регулярно, недостатньо, не проводиться (20-15-10).
6. Проведення фізкультхвилин (фізпауз) на уроці: на кожному уроці, рідко, не проводиться (20-15-10).
7. Дотримання правил БЖД під час практичних робіт, екскурсій: забезпечується, не завжди, не забезпечується (20-15-10).
8. Організованість, самодисципліна, плановість, ритмічність праці: висока, задовільна, не задовільна (20-15-10).
9. Оптимальність обсягу матеріалу для засвоєння: висока, задовільна, низька (20-15-10).

10. Психологічний клімат на уроці: атмосфера щирого спілкування, діловий контакт, конфліктність (20-15-10).
11. Робоче самопочуття на різних етапах уроку: зібраність, енергійність, оптимізм (20-15-10).
12. Темп уроку: високий, низький, немає почуття часу (20-15-10).
13. Економія часу, раціональний розподіл часу: є, не завжди, немає (20-15-10).
14. Працелюбність учнів на уроці: висока, достатня, низька (20-15-10).
15. Відповідність навантаження на пам'ять учнів та їхнє мислення: адекватна, часткова, неадекватна (20-15-10).
16. Врахування психологічних особливостей учнів: є, не завжди, немає (20-15-10).
17. Контроль за дотриманням санітарно-гігієнічних норм організації навчально-виховного процесу: регулярний, частковий, відсутній (20-15-10).
18. Наявність шкідливих звичок: відсутні, куріння, є ряд (20-15-10).

Підсумкова оцінка, як сума балів:

- 260 – 350 – відмінно;
- 220 – 255 – добре;
- 150 – 215 – задовільно;
- менш як 150 – не задовільно.

Анкета №2

для рейтингової оцінки рівня роботи педагогів щодо збереження здоров'я учнів

1. Формування мотивації здорового способу життя: чітке, безладне, відсутнє (20-15-10).
2. Формування навичок здорового способу життя: систематично, епізодично, не відбувається (20-15-10).
3. Збереження і зміцнення здоров'я, гармонії тіла і духу: проводить, частково, не проводить (20-15-10).
4. Психологічна підготовленість колективу до розв'язання певної програми: наявна, часткова, відсутня (20-15-10).
5. Соціально-психологічний мікроклімат: належний, задовільний, неналежний (20-15-10).
6. Створення умов для розвитку людини фізично і психологічно здорової, готової до соціальної адаптації та життя у різних сферах: на високому рівні, задовільно, незадовільно (20-15-10).

7. Формування основ культури здоров'я, зменшення захворюваності, підвищення рівня фізичної та розумової працездатності: проводиться, частково, не відбувається (20-15-10).
8. Формування засад здорового способу життя: якісне, формальне, не ведеться (20-15-10).
9. Забезпечення умов продуктивної роботи мислення та уяви учнів: належне, епізодичне, неналежне (20-15-10).
10. Планування уроку відповідно до індивідуальних і вікових особливостей учнів: чітке, розпливчате, безладне (20-15-10).
11. Забезпечення працездатності учнів на уроці за рахунок дотримання норм гігієни, врахування можливостей школярів: систематичне, часткове, відсутнє (20-15-10).
12. Рівень дисциплінованості, організованості та зацікавленості учнів на уроці: високий, задовільний, незадовільний (20-15-10).
13. Раціональність та ефективність використання часу уроку: висока, задовільна, незадовільна (20-15-10).
14. Аналіз травматизму та захворюваності учнів: проводиться, не систематично, не проводиться (20-15-10).
15. Охорона життя, здоров'я дітей, попередження дитячого травматизму: проводиться, не систематично, не проводиться (20-15-10).
16. Нормування навчального навантаження й профілактика стомлюваності учнів: на кожному етапі уроку, фрагментарно, не ведеться (20-15-10).
17. Корекція порушень соматичного здоров'я: проводиться, частково, не проводиться (20-15-10).
18. Рівень занять спортом: високий, задовільний, незадовільний (20-15-10).

Підсумкова оцінка, як сума балів:

- 260 – 350 – відмінно;
- 220 – 255 – добре;
- 150 – 215 – задовільно;
- менш як 150 – не задовільно.

Анкета №3

для рейтингової оцінки рівня роботи педагогів щодо збереження здоров'я учнів

1. Створення атмосфери психофізичного комфорту для учнів: на належному рівні, частково, не проводиться (20-15-10).
2. Організація навчально-виховного процесу з урахуванням його психологічного і фізіологічного впливу на організм вчителя: постійно, частково, не враховується (20-15-10).

3. Врахування фізичного стану здоров'я учнів: є, не завжди, зовсім немає (20-15-10).
4. Формування свідомої робочої дисципліни: протягом уроку, не завжди, не проводиться (20-15-10).
5. Раціональне використання часу уроку: контролюється, не завжди, відсутнє (20-15-10).
6. Створення психологічного клімату, рівень згуртованості й творчого трудового співробітництва: високий, задовільний, низький (20-15-10).
7. Запобігання перевантаженню учнів на уроках: контролює, не завжди, не контролює (20-15-10).
8. Планування умов стійкої уваги і зосередженості учнів: якісне, епізодичне, відсутнє (20-15-10).
9. Рівень організації навчальної праці: високий, задовільний, низький (20-15-10).
10. Оптимальність темпу уроку. Чергування і зміни видів діяльності учнів: постійна, часткова, не відбувається (20-15-10).
11. Розподіл часу на етапах уроку: раціональний, довільний, нераціональний (20-15-10).
12. Організованість і дисципліна учнів: висока, задовільна, незадовільна (20-15-10).
13. Збереження та зміцнення психічного здоров'я учнів: є, частково, немає (20-15-10).
14. Ступінь дотримання правил безпеки життєдіяльності вчителем і учнями: високий, задовільний, незадовільний (20-15-10).
15. Здійснення хронометражу обсягу домашніх завдань учнів різних класів: є, не завжди, немає (20-15-10).
16. Моніторинг стану здоров'я, фізичного і психічного розвитку школярів: постійно, епізодично, не проводиться (20-15-10).
17. Як організує спортивно-масову роботу серед учнів: систематично, рідко, не проводить (20-15-10).
18. Впровадження здоров'язберігаючих технологій: постійно, частково, не впроваджує (20-15-10).

Підсумкова оцінка, як сума балів:

- 260 – 350 – відмінно;
- 220 – 255 – добре;
- 150 – 215 – задовільно;
- менш як 150 – не задовільно.

Анкета

Якості здоров'язберігаючого уроку

Предмет, клас, П.І.Б. учителя.

1. Усно чи письмово ставить цілі розвивати особистісні якості учнів на уроці (наприклад, мислення, мовлення, волю, моральність, комунікативність, естетичне сприйняття) та здійснює їх за допомогою засобів навчального предмета.
2. Впевнено (професійно) володіє навчальним матеріалом.
3. Демонструє правильне, виразне, ясне, точне, коротке, доречне, логічне, етикетне мовлення.
4. Демонструє ненасильницькі прийоми навчання (не перебиває, не проявляє неприйняття роздратування, гнів, не нав'язує свою точку зору).
5. Встановлює та використовує зв'язки з іншими предметами.
6. Доречно використовує матеріал з різних сфер життєдіяльності (крім навчальних дисциплін).
7. Використовує роздавальні, наочні статичні матеріали.
8. Використовує динамічні дидактичні матеріали (аудіо, відео, комп'ютерні демонстрації, прилади тощо).
9. Дає різнорівневі домашні завдання.
10. Стимулює обґрунтування, аргументацію відповідей, у тому числі з використанням фактів з інших галузей знань.
11. Заохочує ініціативу та самостійність учнів.
12. Заохочує індивідуальні навчальні досягнення.
13. Пропонує завдання, які розвивають інтуїцію, творчу уяву, емоційно-творче сприйняття.
14. Звертає увагу на якість мовлення учнів.
15. Вчасно (без затримки) закінчує урок.

На уроці використовує прийоми (методи):

16. Диференційованого, у тому числі індивідуалізованого навчання (враховує особливості пам'яті, уваги мислення, темпу засвоєння, рівня розуміння, здоров'я і т. п.).
17. Проблемного навчання (проблемні питання та ситуації, у тому числі на стику наук).
18. Діалогового навчання (вільне обговорення та дискусії).
19. Рефлексивного навчання (оцінки учнями корисності уроку, свого психологічного стану).

20. Колективної розумової діяльності.

21. Перевантаження, які виключають стомлюваність учнів.

СТАН ЗДОРОВ'Я УЧНІВ

Динаміка захворюваності учнів

№ з/п	Навчальний рік	Усього учнів	Захворювання														
			шлунково-кишкові	ортопедія	лорпагологія	офтальмологія	педіатрія	ендокринологія	дерматологія	невропатологія	хірургія	стоматологія	вроджений порок	серцево-судинні	органів дихання		
1	2007/2008																
2	2008/2009																
3	2009/2010																
4	2010/2011																
5	2011/2012																

Динаміка шлунково-кишкових захворювань

№ з/п	Навчальний рік	Усього учнів	Захворювання										
			гастродуоденіт		дискенезія жовчовивідних проток								
			чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%			
1	2007/2008												
2	2008/2009												
3	2009/2010												
4	2010/2011												
5	2011/2012												

Динаміка ортопедичних захворювань

№ з/п	Навчальний рік	Усього учнів	Захворювання														
			порушення постави		сколіоз		плоскостопість										
			чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%			

1	2007/2008													
2	2008/2009													
3	2009/2010													
4	2010/2011													
5	2011/2012													

Динаміка офтальмологічних захворювань

№ з/п	Навчальний рік	Усього учнів	Захворювання											
			дальнозоркість		міопатія		астигма тизм		косоокість					
			чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%
1	2007/2008													
2	2008/2009													
3	2009/2010													
4	2010/2011													
5	2011/2012													

Динаміка лорпатологічних захворювань

№ з/п	Навчальний рік	Усього учнів	Захворювання											
			аденоїди		хронічний тонзиліт		тугоухість							
			чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%		
1	2007/2008													
2	2008/2009													
3	2009/2010													
4	2010/2011													
5	2011/2012													

Динаміка ендокринних захворювань

№ з/п	Навчальний рік	Усього учнів	Захворювання											
			ожиріння		збільшення щитовидної залози									
			чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%				
1	2007/2008													
2	2008/2009													
3	2009/2010													
4	2010/2011													
5	2011/2012													

Динаміка захворювань

№ з/п	Навчальний рік	Усього учнів	Захворювання					
1	2007/2008							
2	2008/2009							
3	2009/2010							
4	2010/2011							
5	2011/2012							

Кількість учнів, віднесених до медичних груп

№ з/п	Навчальний рік	Усього учнів	Основна медична група		Підготовча медична група		Спеціальна медична група		Звільнені від уроків фізкультури	
			чол.	%	чол.	%	чол.	%	чол.	%
			1	2007/2008						
2	2008/2009									
3	2009/2010									
4	2010/2011									
5	2011/2012									

Кількість учнів, звільнених за станом здоров'я від державної підсумкової атестації

№ з/а	Навчальний рік	Усього учнів	9-й клас			11-й клас		
			усього учнів	звільнено		усього учнів	звільнено	
				чол.	%		чол.	%
1	2007/2008							
2	2008/2009							
3	2009/2010							
4	2010/2011							
5	2011/2012							

ОХОРОНА ЖИТТЯ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Динаміка травмування дітей під час навчально-виховного процесу

№ з/п	Навчальний рік	Класи							Усього
		5	6	7	8	9	10	11	
1	2007/2008								
2	2008/2009								
3	2009/2010								
4	2010/2011								
5	2011/2012								

Динаміка травмування дітей у позаурочний час

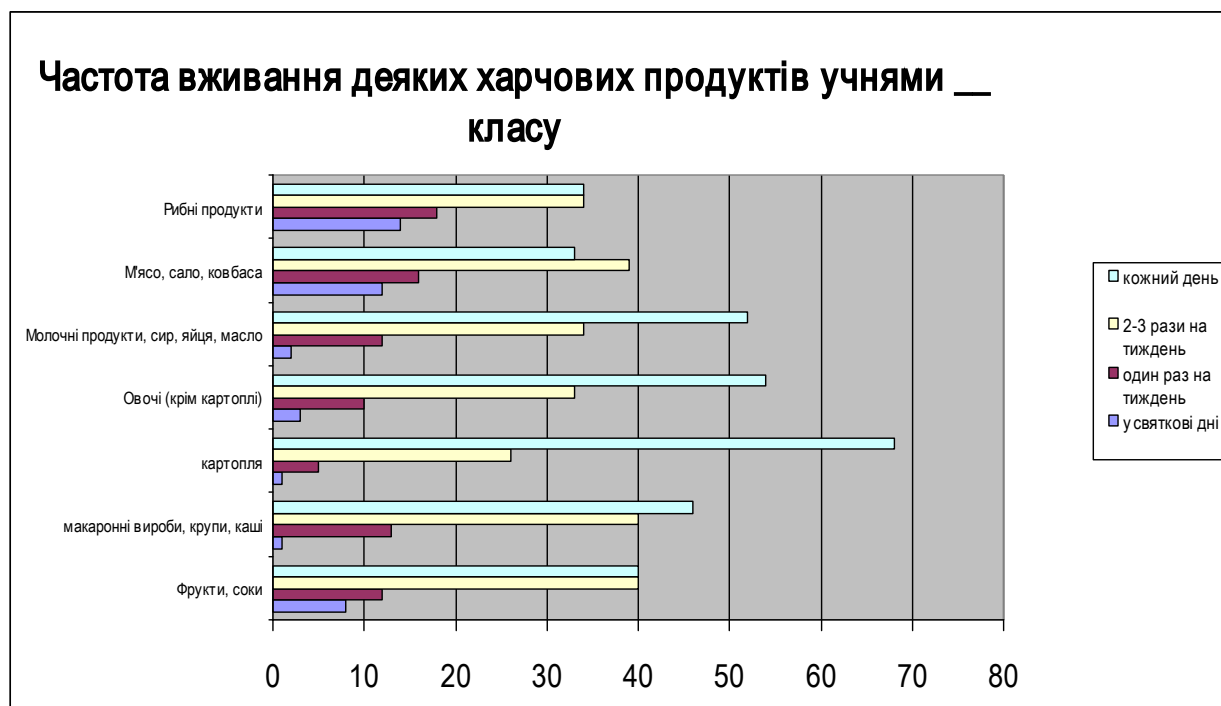
№ з/п	Навчальний рік	Класи							Усього
		5	6	7	8	9	10	11	
1	2007/2008								
2	2008/2009								
3	2009/2010								
4	2010/2011								
5	2011/2012								

Стан травмування дітей

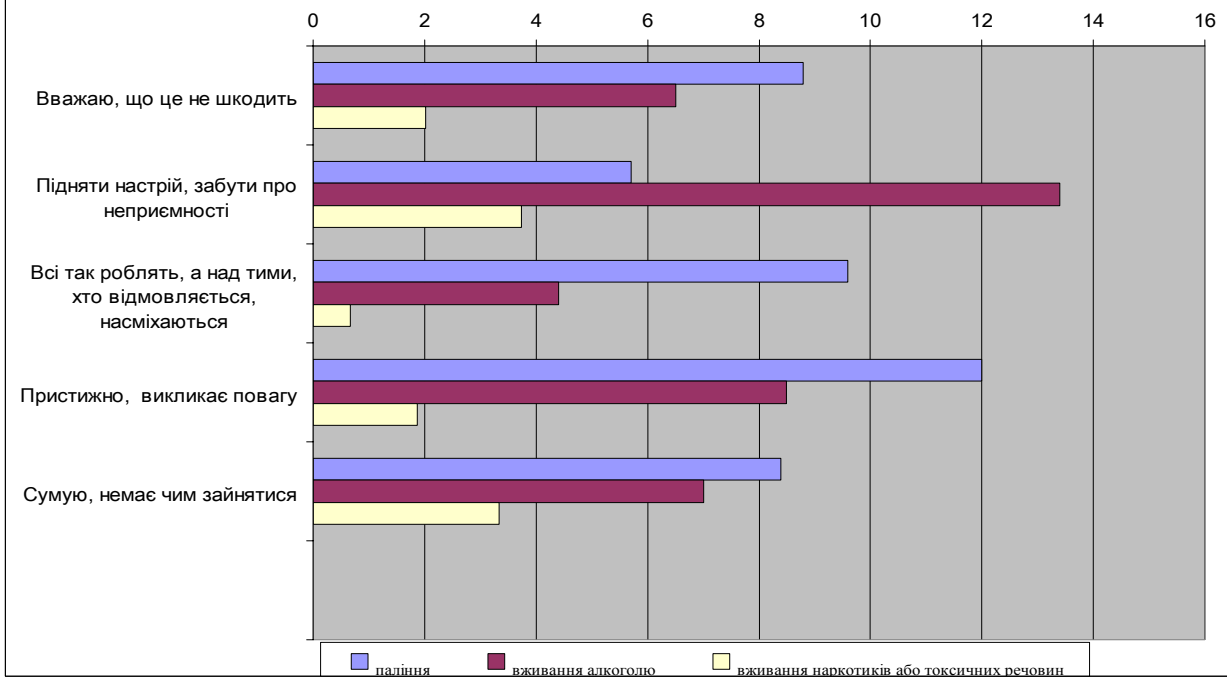
№ з/п	Навчальний рік	Усього травмувалось учнів	Із них			
			у побуті	при ДТП	під час навчально-виховного процесу	зі смертельним наслідком
1	2007/2008					
2	2008/2009					
3	2009/2010					
4	2010/2011					
5	2011/2012					

Стан травмування серед працівників

№ з/п	Навчальний рік	Усього травмувалось працівників	Із них			
			у побуті	при ДТП	на виробництві	зі смертельним наслідком
1	2007/2008					
2	2008/2009					
3	2009/2010					
4	2010/2011					
5	2011/2012					

Причини, що спонукають учнів___ класу до паління, вживання алкоголю та наркотичних речовин

Література

1. Лукіна Т. Моніторинг якості освіти. Теорія і практика. - К.: Шкільний світ, 2006.
2. Журнал моніторингу ведення навчального закладу/ Упоряд. О. Перехейда. – К.: Ред.. загальнопед. газ., 2007.
3. Навчання здорового способу життя на засадах розвитку навичок: важливий компонент школи, дружньої до дитини, школи, що підтримує здоров'я. / Навчальні видання. – К.: Кобза, 2004.
4. Челах Г. Про здійснення моніторингу оздоровчої функції освіти. //Завуч. – 2006. – №8.
5. Пушкарьова Т. Здоров'язберігаючий потенціал навчальних технологій. //Початкова школа. – 2006. – №10.
6. Бортник Л. Проблема збереження здоров'я учнів як основний чинник вирішення науково методичної проблеми школи. // Школа. – 2008. – №9.
7. Воронцова Т. В., Репік І. А. Основи безпеки життєдіяльності. - К.: Алатон, 2005.
8. Савченко Л. Моніторинг освітнього процесу. //Директор школи. – 2008. - №9.
9. Свириденко С. Навчаємо бути здоровими. – К.: Шкільний світ, 2007.
10. Ступкевич О. Навчання здорового способу життя //Школа. – 2009. – №12.

Видання підготовлено до друку та віддруковано
редакційно-видавничим відділом ЧОШОПП
Зам. № 1070 Тираж 100 пр.
18003, Черкаси, вул. Бидгощська, 38/1